

Onderwerp Verzoek intrekking raadsvoorstel
Steller Gemeentelijke Oppervoogdij Pepergasthuis
L. Hellinga

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon 050-367 86 86
Datum 1-10-2019

Bijlage(n) 1

Kenmerk

Geachte heer, mevrouw,

Met deze brief willen wij u informeren over en u verzoeken tot intrekking van het raadsvoorstel Gemeentelijke Oppervoogdij Pepergasthuis.

Alvorens daarop in te gaan, bieden wij onze verontschuldiging aan voor het aanbieden van een voorstel aan de raad, waarbij de aan de raad voorgelegde besluitpunten rehtens onjuist zijn. Voorstellen aan de raad dienen juist te zijn en te kloppen.

Door journalistiek onderzoek van Chris Bakker (DvhN) is voorkomen dat de raad een besluit nam op een verordening die 30 jaar geleden onvoorwaardelijk is komen te vervallen. In dat opzicht zijn wij de journalist erkentelijk voor zijn verrichte werk.

In deze brief willen wij u de achtergrond schetsen van de totstandkoming van het in te trekken raadsvoorstel Gemeentelijke Oppervoogdij Pepergasthuis om de informerende brief te besluiten met een richting voor het vervolg. Het behoud van de cultuurhistorische functie van het Pepergasthuis is – ook na intrekking van het benoemingsvoorstel – nog altijd het doel van ons.

Omdat wij ons willen verantwoorden aan de raad, willen wij hierna aangeven hoe het voorstel tot stand is gekomen op basis van het gemeentelijk dossieronderzoek. Dit treft u aan in de bijlage bij deze brief.

Totstandkoming voorstel Gemeentelijke Oppervoogdij Pepergasthuis

De achterliggende reden om het in te trekken voorstel aan de raad te zenden, is ingegeven doordat wij staan voor de cultuurhistorische functie dat het Sint Geertruids of Pepergasthuis al eeuwen in de binnenstad van Groningen heeft. Tot die functie behoren de kerk en huisvesting van een specifieke doelgroep in de sociale huisvestingsfeer, alsook de hofuin.

In het najaar van 2018 heeft Lefier het Pepergasthuis verkocht, waarna instemming met de transactie werd verzocht aan de Autoriteit Woningcorporaties (AW). Nadat de AW instemming aan de transactie had verleend, is de gemeente daartegen in bezwaar gekomen. Deze procedure en een eventueel vervolg daarop in beroep is nog gaande. Op 12 november aanstaande is de hoorzitting gepland naar aanleiding van het gemeentelijke bezwaar. De procedure voor wat betreft het AW-besluit is in juridische zin niet verbonden met het in te trekken voorstel tot benoeming van een voogd.

Gezien het gegeven dat de AW instemde met het vervreemden van het Pepergasthuis en dat de cultuurhistorische functie van het Pepergasthuis geen onderdeel uitmaakt van het wettelijk toetsingskader van de Woningwet, zijn wij van mening dat omgezien diende te worden naar andere mogelijkheden. Deze mogelijkheden dienden meer op privaatrechtelijk terrein liggen om de cultuurhistorische functie te behouden van het Pepergasthuis.

Hierop is vervolgens een ambtelijk onderzoek gestart of een dergelijk privaatrechtelijk bezwaar te vinden was. Dit kon vervolgens worden ingebracht in de discussie met Lefier.

De conclusie op basis van het onderzoek is dat op basis van een incompleet dossier - naar is gebleken - een onjuiste conclusie is getrokken.

Welke onderzoeksvragen hebben wij nu uitgezet?

Het streven om het Pepergasthuis te behoeden voor onttrekking aan de cultuurhistorische functie daarvan is ook na intrekking van het raadsvoorstel Gemeentelijke Oppervoogdij Pepergasthuis onveranderd. In dat kader dienen de volgende zaken te worden onderzocht:

- onderzoek naar bestemmingsplantechnische mogelijkheden ter behoud van de cultuurhistorische functie;
- verdere verkenning van afspraken tussen gemeente (en de rechtsvoorgangers) van Lefier.

Van de voortgang hiervan zal het college u informeren en waar nodig aan uw raad een voorstel doen toekomen ter besluitvorming. Met deze brief verwachten wij u afdoende te hebben geïnformeerd. Daarnaast willen wij u verzoeken het raadsvoorstel Gemeentelijke Oppervoogdij Pepergasthuis in te trekken.

Deze brief willen wij beëindigen met een herhaalde oproep aan het bestuur van Lefier, waaronder de Raad van Commissarissen, in gesprek te gaan met de gemeente voor het

behoud van het cultuurhistorisch erfgoed waar het Pepergasthuis voor staat. Wij zijn bereid het gesprek onder onafhankelijke begeleiding te laten plaatsvinden.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
Koen Schuiling

de secretaris,
Diana Starmans

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.

Bijlage 1

Het onderzoek

Bij de start van het onderzoek in juni 2019 werden mediaberichten geanalyseerd, gesprekken gevoerd en diverse publicaties bestudeerd. Schrijvers, historici, archiefonderzoekers. De start werd bemoeilijkt door een versnipperd archief, dat op meerdere plekken te vinden is en bovenal dat de hoofdrolspelers ofwel niet meer in leven zijn, danwel het geheugen – begrijpelijkerwijs - tekort schiet na meer dan 30 jaar.

Twee publicaties (een brochure uit 1991 en een jubileumboek uit 2005 met betrekking tot het Pepergasthuis) wezen op de oppervoogdij en het niet langer bestaan daarvan. Het niet langer bestaan daarvan zou in 1990 hebben plaatsgevonden. Daarop is de schrijver (een historicus) gesproken en naar zijn bronnen bevraagd. Ook is gemaïld met een juridisch onderzoeker die wilde promoveren op de gemeentelijke Oppervoogdij. Ook werd in het gemeentearchief gespit naar dossiers uit die periode; alsook een archiefonderzoeker bij Groninger Archieven eind juni 2019. De vraag aan de archivariissen was dossiers te zoeken met betrekking tot het Pepergasthuis rondom de renovatie eind jaren '80 en dossiers met betrekking tot oppervoogdij. De vraag was primair gericht op dossiers omdat naar aanknopingspunten werd gezocht voor privaatrechtelijke doeleinden.

Relevant daarbij is dat gemeentelijke dossiers tot aan 1980 bij Groninger Archieven aanwezig zijn. Van na die datum zijn die aanwezig in het gemeentelijke archief. Ook private personen leverden uit eigen archief stukken aan. Er werden veel documenten verkregen, maar niet het document dat op 25 september jl. verscheen.

Waarop was de veronderstelling gebaseerd dat de verordening 1870 nog werkend was?

Er zijn twee gemeentelijke dossiers aangetroffen mbt tot de voogdij in het algemeen en eentje specifiek over voogdij Pepergasthuis uit de periode 1987/1988. Deze dossiers maken vermelding van een discussie met alle voogdijbesturen in de stad, waarbij werd gesproken over de wens tot afschaffing van het instrument voogdijschap van gemeentelijke zijde.

De uiting van die wens leidt tot een verontwaardigde brief van Mr. G. Overdiep, toenmalig voorzitter van de voogdij van het Pepergasthuis (en tevens bestuurder van de Stichting Sint Geertruidsgasthuis, de toenmalig juridisch eigenaar van het Pepergasthuis) aan B&W. Deze discussie wordt in oktober 1987 beslecht doordat de gemeente aangeeft aan de voogden van gasthuizen dat zij niet de wens heeft de Oppervoogdij eenzijdig af te schaffen.

In 1988 neemt de gemeenteraad het besluit aan tot renovatie van het Pepergasthuis. In dit voorstel wordt de oppervoogdij niet benoemd. Na het raadsbesluit in 1988 ontstaat er discussie tussen de voogdenstichting en woningbouwvereniging Volkshuisvesting. Die discussie betrof de vormgeving van afspraken waarbinnen de renovatie plaatsvond

en de wijze van latere exploitatie van het Pepergasthuis door de voogdijstichting en de woningbouwvereniging.

Uit diverse besprekingsverslagen – van besprekingen waar de gemeente aan deelnam – ter beslechting van die discussie en notities die daarbij hoorden, blijkt dat de woningbouwvereniging aan gemeente verzoekt bestuurders van de woningbouwvereniging ingeval van vacatures in de voogdenstichting te benoemen via het instrument van de Oppervoogdij. Door Woningbouwvereniging Volkshuisvesting wordt niet aangedrongen op afschaffing van het instrument daarna.

Op basis van deze dossiers werd de conclusie getrokken dat gemeente *niet voornemens* was een raadsvoorstel te maken tot intrekking van de verordening uit 1870, maar dat er wel degelijk discussie is geweest over de voortzetting van het instrument. College en/of raadsvoorstellen, ambtelijke voorbereiding daartoe en dergelijke tot intrekking van de verordening uit 1870, maken geen deel uit van de aangetroffen dossiers.

Het bestaan van de voornoemde discussie waarbij gemeente, woningbouwvereniging en de voogdijstichting waren betrokken, is verwoord in het in te trekken raadsvoorstel Gemeentelijke Oppervoogdij Pepergasthuis dd. 20-09-2019:

“Met betrekking tot het Pepergasthuis is sinds de renovatie eind jaren tachtig vorige eeuw het stedelijke toezicht zeer beperkt. Het was ook een periode waarbinnen gedacht de gemeentelijke oppervoogdij te beëindigen, maar die beëindiging is niet in die zin geformaliseerd door gemeente.”

Op 8 oktober 1990 worden de statuten van de Stichting Sint Geertruidsgasthuis gewijzigd. Opvallend aan deze statutenwijziging is dat een jaar nadat – naar nu is gebleken – de raad de verordening uit 1870 buiten werking stelde, de oppervoogdij bleef staan in de statuten van de Stichting Sint Geertruidsgasthuis. Dit voortdurend bestaan van de Oppervoogdij in de statuten leek in lijn te zijn met de gemeentelijke bevestiging in 1987 om niet eenzijdig de Oppervoogdij af te schaffen.

De stichting Sint Geertruidsgasthuis (de voogdijstichting) heeft de werking van de gemeentelijke Oppervoogdij tot het jaar 2002 in de statuten staan. In dat jaar worden de statuten wederom gewijzigd en de gemeentelijke Oppervoogdij uit de statuten geschrapt. In 2002 werd het gehele Pepergasthuis in exploitatie overgedragen aan toen Stichting IN. Het vermoeden bestond dat eventuele afschaffing van de oppervoogdij in die jaren had plaatsgevonden (verlenen van instemming aan die statutenwijziging), maar van concrete daarop toeziende stukken uit die periode is ons niet gebleken. Ook het aangelegde gemeentelijke dossier in 2002 wees dat niet uit.

Verloop juridisch eigendom Pepergasthuis (ter toelichting)

Tot aan 1988 had de Stichting Sint Geertruids Gasthuis de volledige beschikking over de eigendom van het Pepergasthuis. Deze stichting was een rechtsvorm die haar bestaan ontleende aan de fundatiebrief uit 1405.

In het kader van de renovatie van het Pepergasthuis – die gereed kwam in 1991 – werden de woningen in economische zin overgedragen aan Woningbouwvereniging Volkshuisvesting. Deze transactie is beschreven in een door de woningbouwvereniging uitgegeven brochure naar aanleiding van de renovatie in 1991. Via enkele juridische fusies van stichtingen ontstond het huidige Lefier, waarmee Lefier naast het economische eigendom ook het complex in juridische eigendom verkreeg. Ook de Stichting Sint Geertruids was in die juridische fusies van rechtsvormen betrokken en is sinds 2002 niet langer bestaand. Relevant bij juridische fusies is dat alle rechten en plichten overgaan naar de rechtsvorm waarmee is gefuseerd.

Terugkijkend zette de statutenwijziging van 8-10-1990 van Stichting Sint Geertruidsgasthuis en de latere statutenwijziging bij een juridische fusie in het jaar 2002 de gemeente niet op het spoor dat juist in 1989 er een besluit was genomen. Ook de aangereikte dossiers vanuit het gemeentelijk archief en Groninger Archief wezen daar niet op.

Indien dat wel was gebleken, dan was de archiefonderzoeker gericht bevestigd door gemeente om in een bepaald tijdvak te speuren naar een besluit. Indien het raadsbesluit uit 1989 uit het archief naar voren was gekomen, was het raadsvoorstel Gemeentelijke Oppervoogdij Pepergasthuis niet opgesteld geweest.

Conclusie

Nu dient de conclusie te worden getrokken dat op een incompleet dossier een conclusie is getrokken die niet langer houdbaar is. Wij kunnen dan ook niet anders dan u verzoeken het raadsvoorstel Gemeentelijke Oppervoogdij Pepergasthuis in te trekken.